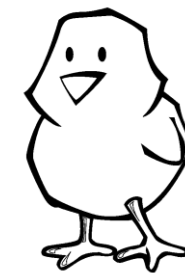

โครงการฝึกอบรม “สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่” (ลูกไก่) รุ่นที่ 13

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ และ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วิทยากร...

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด

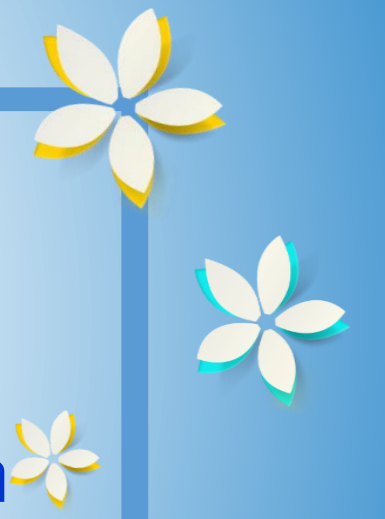
น.ธ.เอก, ป.ธ.4, พธ.บ., รป.ม., พธ.ด., ศน.ด., Ph.D.

หมวดที่ 4.2

รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และการวิเคราะห์ข้อมูล

EXAMPLE

ท่านคิดว่าจะทำวิจัยเรื่องอะไร?
และเป็นวิจัยแบบไหน
ปริมาณหรือคุณภาพ?

หัวข้อการนำเสนอ

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1.หลักการพื้นฐาน
ของวิจัยเชิงคุณภาพ

วิธีแสวงหาความจริง

ปฏิฐานนิยม (Positivism)

ใช้วิธีการหาความรู้แบบนิรนัย
(deductive)

เริ่มต้นจากข้ออ้างซึ่งมีลักษณะทั่วไป
(Universal)

ไปสู่ข้อสรุปซึ่งมีลักษณะเฉพาะ
(Particular)

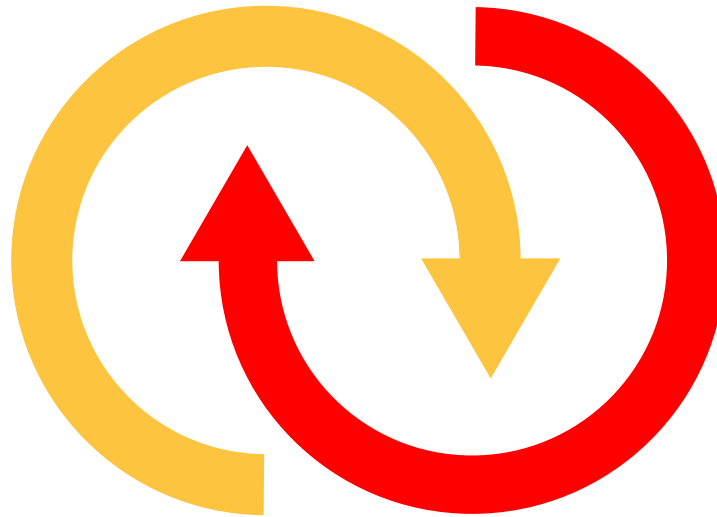
“วิจัยเชิงปริมาณ”

ปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology)

ความสำคัญกับมนุษย์ (Social actor)
ใช้วิธีการหาความรู้แบบอุปนัย (Inductive)

วิจัยคุณภาพ :

การวิเคราะห์แบบปรากฏการณ์วิทยาคือการ
ตีความเพื่อค้นหาความหมายหรือคำอธิบาย
จากทัศนะผู้ถูกกระทำ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นใน

สถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติโดยที่นักวิจัยเข้าไปอยู่ในโลกที่เขา
ศึกษา การวิจัยแบบนี้ประกอบด้วยปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บ
ข้อมูล เช่น **สัมภาษณ์ สันทนา สังเกต ถ่ายภาพและ
จดบันทึกต่างๆ ในภาคสนาม** แล้วทำการตีความหรือแปล
ความหมายปรากฏการณ์ทางสังคมที่ทำการศึกษานั้นๆ ออกมา
จากประสบการณ์และมุมมองของผู้ที่ถูกศึกษา

การวิจัยเชิงคุณภาพ

(Qualitative Research)

วิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ค้นหาความจริง

ปรากฏการณ์ทางสังคม

มุมมองของคน : Emic view

หลากหลายมิติ

หลักสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ใช้หลักการค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจาก
แหล่งรากเหง้าของข้อมูล
(Grounded Theory Approach)

4. ข้อมูลต้องมีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือว่าถูกต้องตามปรากฏการณ์
ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก สัญลักษณ์ที่พบเห็น เนื้อหาที่บรรยาย ฯลฯ
ต้องผ่านการตรวจสอบสามเส้าแล้ว (Triangular Check)

1. เชื่อในหลักการปรากฏการณ์วิทยา
(Phenomenology Approach)

3. เน้นทำความเข้าใจและรู้จริง รู้ลึก
ละเอียดแบบองค์รวมทุกมิติทุกส่วนของ
ประเด็นเรื่องที่ทำการศึกษา (Holistic)

5. เน้นหลักการรังสรรค์วิทยา
(Constructionism) ในการวิเคราะห์เพื่อ
ตีความหมาย ปรากฏการณ์ สัญลักษณ์
พฤติกรรม เนื้อหา ข้อมูล ฯลฯ ขึ้นมาเป็นข้อ
ค้นพบแล้วอภิปรายผล

การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

สิ่งที่นักวิจัยอยากรู้

1 (หัวข้อและคำถามงานวิจัย)

สิ่งที่ต้องการบรรลุถึง
(จุดมุ่งหมาย) และสิ่งที่จะต้องทำ
(วัตถุประสงค์) ในการวิจัย

2

แนวคิดที่จะใช้เป็นกรอบวิจัย
(กรอบแนวคิด)

3

-แหล่งที่จะหาข้อมูลเพื่อตอบ และเครื่องมือที่จะใช้รวบรวมข้อมูล
ตลอดจนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย(วิธีการวิจัย)

4

ประโยชน์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ทำให้เข้าใจในประเด็นที่ศึกษา**เชิงลึก**
2. ทำให้สามารถ**ค้นหาประเด็นใหม่ ๆ** ในการศึกษาวิจัย หรือทำความเข้าใจในประเด็นใหม่ ๆ หรือประเด็นที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก หรือไม่คุ้นเคยมาก่อน
3. ทำให้สามารถศึกษาเหตุการณ์ หรือกรณีศึกษาที่มีความ**“พิเศษ”** ต่างไปจากกรณีทั่ว ๆ ไป

4. ใช้เพื่อ “เสริม” การศึกษาเชิงปริมาณ

↗ ในขั้นตอนสร้างแบบสอบถาม

↗ ในการหาคำอธิบายเชิงลึกสำหรับข้อค้นพบจากการศึกษาเชิงปริมาณ

5. เพื่อประเมินความต้องการของชุมชน

6. เพื่อช่วยในการวางแผนและออกแบบการรณรงค์ หรือช่วยวางแผนกิจกรรมสำหรับ โครงการที่จะเริ่มใหม่

7. เป็นเครื่องมือในการประเมินโครงการต่างๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ต.ทุ่งฝ่าย อ.เมือง จ.ลำปาง

M2T ตำบลทุ่งฝ่าย
มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ต.ทุ่งฝ่าย อ.เมือง จ.ลำปาง
Thungfai, Muang Lampang

2.รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1.แบบที่ใช้การศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary Research)

ส่วนมากเป็นงานวิจัยทางประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องของเหตุการณ์ในอดีต
ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากเอกสารเป็นพื้น

รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

2.แบบที่เน้นการออกเก็บข้อมูลในสนาม (Filed Research)

การวิจัยทางมานุษยวิทยา (Anthropological Research) ในระยะแรก

ตามธรรมเนียมปฏิบัติของนักมานุษยวิทยาสังคม/วัฒนธรรม

(Social/Cultural Anthropologist) นิยมทำการศึกษาชุมชนขนาดเล็กซึ่ง

มักจะเป็นสังคมของชนเผ่า (Tribal Society) และชุมชนชาวบ้านนา

(Peasant Community) ซึ่งทางมานุษยวิทยา เรียกว่า “การศึกษาชุมชน”

(Community Study)

ประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพ

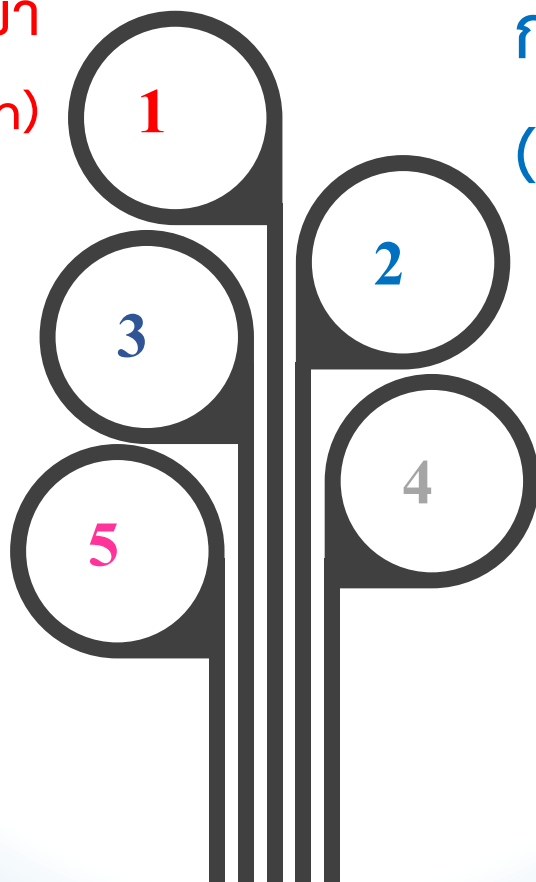
การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา/มานุษยวิทยา
(Ethnography/Anthropological research)

การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา
(Phenomenology research)

การวิจัยเชิงคุณภาพแบบ
ศึกษาเฉพาะกรณี
(Case Study research)

การวิจัยที่เน้นประวัติชีวิตบุคคล
(Biographical research)

การวิจัยเชิงคุณภาพแบบสร้าง
ทฤษฎีจากข้อมูล
(Grounded Theory research)

สังคมของชนเผ่า และ ชชาติพันธุ์

1

การวิจัยเชิงคุณภาพที่นักวิจัย
ใช้เวลาเฝ้าสังเกต และมีส่วน
ร่วมอยู่กับกลุ่มเป้าหมายเป็น
เวลานาน เช่นการฝังตัว ได้แก่
เชิงชาติพันธุ์วรรณา
(Ethnographic/
Anthropological research)

ประเภทการวิจัย
เชิงคุณภาพ
แบ่งตามลักษณะ
การดำเนินการ
วิจัย

2

การวิจัยเชิงคุณภาพที่นักวิจัย
ใช้นำน้อยกับกลุ่มเป้าหมาย
แต่ยังคงลักษณะสำคัญของการ
วิจัยเชิงคุณภาพไว้ ได้แก่
การวิจัยที่ใช้วิธีการสนทนา
กลุ่มเฉพาะ (Focus Group
Research) และ วิธีการ
สัมภาษณ์เชิงลึก
(In-depth Interview)

ลักษณะที่สำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ

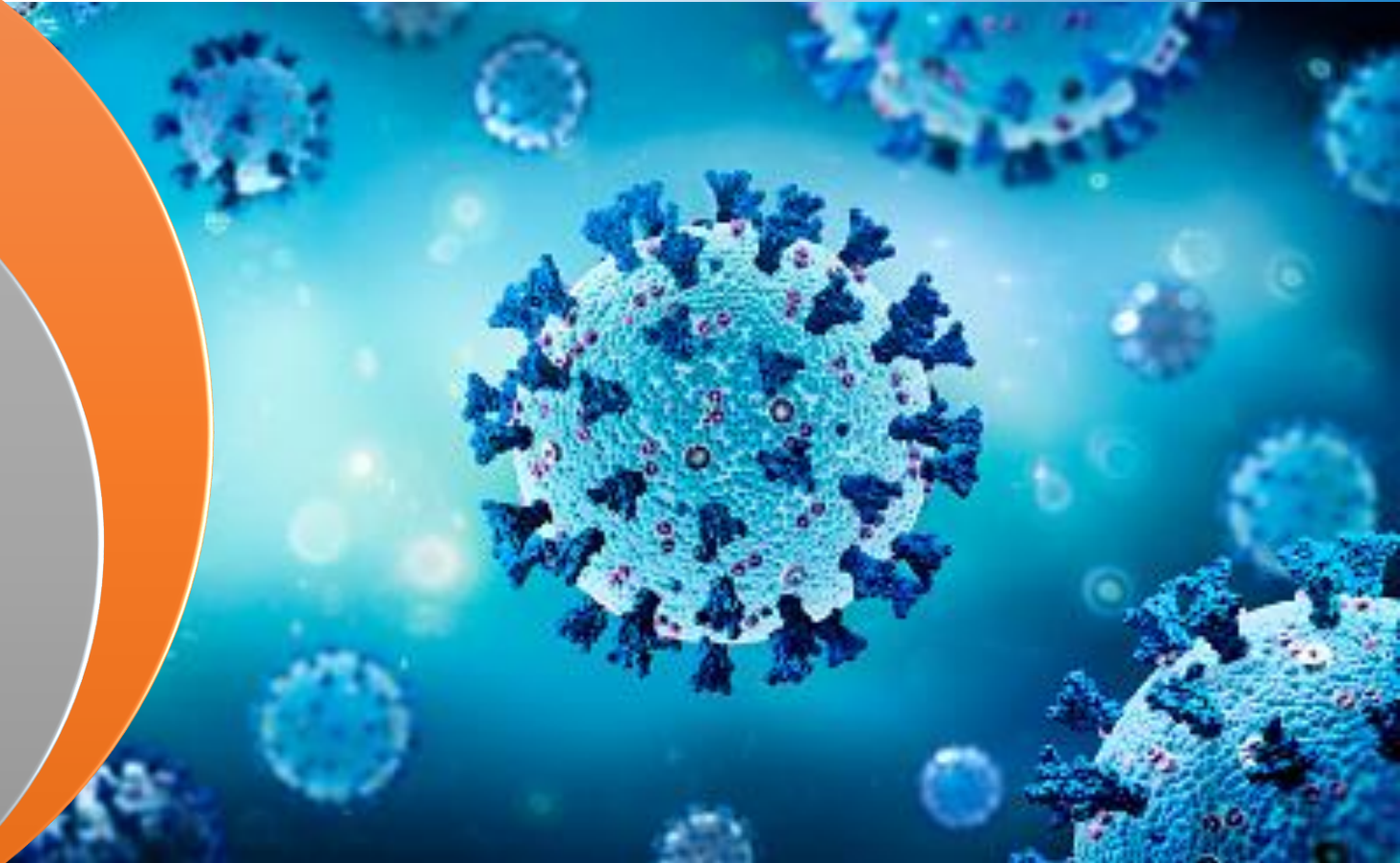

Covid-19

สังคม

เศรษฐกิจ

การเมือง

คำถามวิจัย (Research Questions)

เชิงบรรยาย
(Descriptive
Question)
เพื่อตอบคำถาม
Who What
Where

เชิงวิเคราะห์หรือเชิงอธิบาย
(Explanatory, Analysis/
Relationship Questions)
มุ่งหาคำอธิบายด้วยการ
วิเคราะห์ ตรวจสอบความ
เกี่ยวข้อง/ความสัมพันธ์ หรือ
ตรวจสอบ “ความแตกต่าง”

วิจัย 1 เรื่อง คำถามวิจัยสัก 3 ถาถามน่าจะเพียงพอ
แต่ก็ขึ้นกับบริบทเป็นหลัก

การบริหารจัดการน้ำเสียในชุมชนแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษา
เทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง *

Participatory Community Wastewater Management :
A Case Study of Lampang Municipality, Lampang Province

อนันต์ อุปสอด¹, สุวรรฐ แลสันกลาง², เอกสิทธิ์ ไชยปิน³, และ พิบูลย์ ชยโอว์สกุล⁴

Anan Upasod¹, Suvarat Leasanklang², Akesit Chaipin³, and Piboon Chayaosakool⁴

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง^{1,2}

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาน้ำเสียในชุมชนในเขตเทศบาลนครลำปาง
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียในชุมชนแบบมีส่วนร่วมในเขตเทศบาลนครลำปาง

กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

เชื่อว่านักวิจัยจะทำ
ความเข้าใจโจทย์
การวิจัยที่ตั้งขึ้น
จากมุมมองใดเป็น
แนวทางมากกว่าที่
จะเป็นกรอบ
ตายตัว

กรอบแนวคิดที่ได้มา
จากการทบทวน
วรรณกรรมและการ
กลั่นกรองอย่าง
รอบคอบบนพื้นฐาน
ของข้อเท็จจริง

ชี้ให้เห็นถึงลักษณะ
ข้อมูลที่ต้องการได้
นักวิจัยจะเลือกทำ
การวิจัยเชิงคุณภาพ
แบบมีกรอบแนวคิด

หรือ
ไม่มีก็ได้
มีทั้งข้อดี และข้อจำกัด

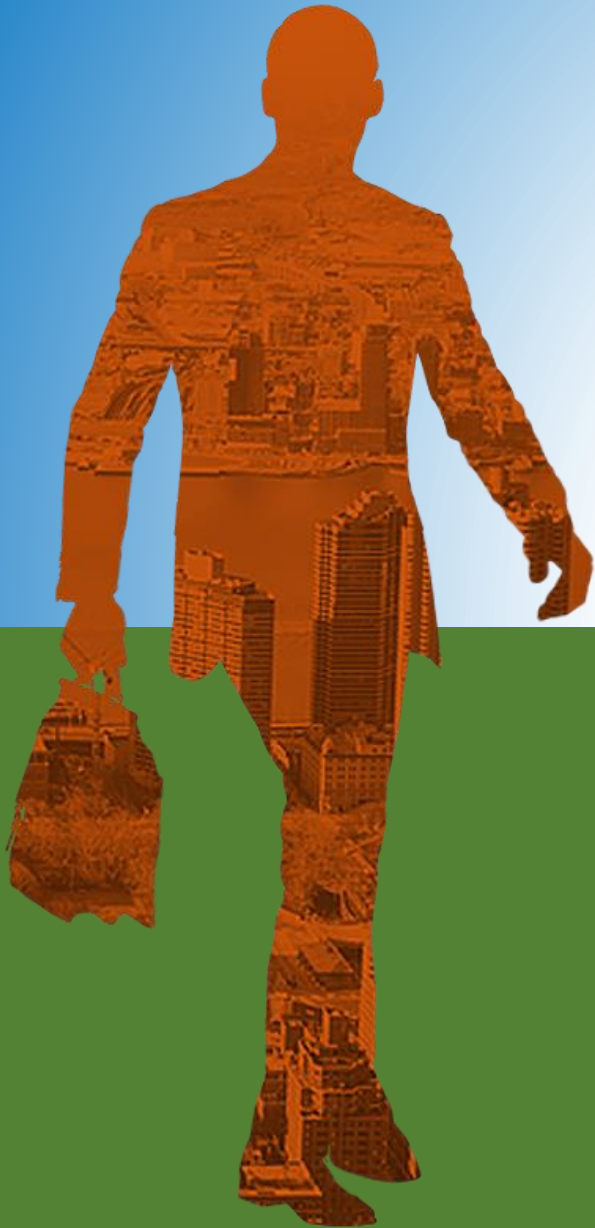

3.การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

การระบุผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants)

เสมือนกุญแจที่เข้าไปสู่ข้อมูลที่ต้องการ
ต้องคัดเลือกจากกลุ่มเป้าหมายเป็นตัวแทน
ให้ข้อมูลในฐานะ “ผู้รู้”

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

การกำหนด/เลือกกลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการเลือก:

ตัวผู้ให้ข้อมูลหลัก สถานที่/พื้นที่ เหตุการณ์ และกระบวนการที่จะศึกษา

เนื่องจากสิ่งเหล่านี้จะมีความสำคัญต่อการตีความผลการวิจัยหรือคำอธิบายเชิงทฤษฎีที่เราจะได้อจากการวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ในงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการกำหนด “ผู้ให้ข้อมูล” ผู้ให้ข้อมูล: ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) และผู้ให้ข้อมูลรอง (general informants)

วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ต้องเลือกผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับปรากฏการณ์หรือเรื่องที่จะศึกษา
มีวิธีการ ดังนี้

1. เลือกผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายมากที่สุด (Maximum variation sampling)

เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความแตกต่างกัน เพื่อให้ครอบคลุมผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

2. เลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมากที่สุด (Homogenous group sampling)

เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ให้ลึกซึ้งมากขึ้นโดยเฉพาะในศึกษาโดยใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ

3. เลือกจากลักษณะเบี่ยงเบนจากคนทั่วไป (Extreme or deviant case sampling)

เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในแง่มุมใหม่ๆ มักเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีข้อมูลที่ไม่ธรรมดาในปรากฏการณ์ที่ศึกษาทั้งที่เป็นกรณีทางบวกและทางลบ

4. เลือกจากลักษณะเฉพาะไม่เหมือนใคร (Typical case sampling)

คล้ายกับการเลือกในข้อ 3 แตต่างกันตรงที่เป็นการเลือกลักษณะเด่นระดับกลุ่มมากกว่าระดับบุคคล เช่น เลือกหมู่บ้านที่ปลอดยาเสพติด เป็นหมู่บ้านสีขาว เลือกกลุ่มผู้หญิงที่พิการในเรื่องปัญหาการเข้าถึงบริการสุขภาพ เป็นต้น

5. เลือกจากลักษณะที่นำไปวิพากษ์ได้ (Critical case sampling):

เป็นการเลือกในกรณีที่ต้องการอธิบายในสิ่งที่มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยที่สุดที่อาจมีลักษณะไม่เป็นไปตามลักษณะทั่วไปของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

6. เลือกจากการกำหนดคุณสมบัติ (Criterion sampling):

เป็นการเลือกตาม เกณฑ์คัดเข้า หรือเกณฑ์คัดออกที่นักวิจัยได้ข้อมูลมาจากการทบทวนเป็นอย่างดีแล้วในเรื่องที่จะศึกษาวิจัย

7. เลือกตามกลุ่ม (Stratified purposive sampling):

เป็นการคัดเลือกโดยการจัดแบ่งตามกลุ่มผู้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แล้วเลือกตัวแทนจากแต่ละกลุ่มมาเป็นผู้ให้ข้อมูล

8. เลือกจากการบอกเล่าหรือบอกต่อแบบลูกโซ่หรือสโนว์บอล (Chain or snowball sampling):

เป็นการหาข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลคนแรกที่นักวิจัยเลือก แล้วให้ผู้ให้ข้อมูลแนะนำผู้ที่มีประสบการณ์เหมือนกันที่ยินดีร่วมให้ข้อมูลแก่นักวิจัย วิธีการนี้ใช้ได้ดีกับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ต้องการเปิดเผยตนเอง

9. เลือกตามโอกาส (Opportunistic sampling):

เป็นการเลือกโดยบังเอิญตามโอกาสที่เอื้ออำนวย

10. เลือกตามความสะดวก (Convenient sampling):

เป็นการเลือกที่ง่าย สะดวก ประหยัด แต่เป็นวิธีที่ทำให้เกิดความลำเอียงมากที่สุด

11. เลือกจากอาสาสมัคร (Volunteer sampling):

เป็นการเลือกที่นักวิจัยประกาศรับอาสาสมัครตามคุณลักษณะ/ประสบการณ์ที่ต้องการศึกษา แล้วรับอาสาสมัครที่ประสงค์เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ให้ข้อมูล แต่ก็มีข้อเสียที่นักวิจัยอาจได้ข้อมูลไม่หลากหลาย

12. เลือกตามข้อกำหนดในทฤษฎี (Theoretical sampling):

12.1 การเลือกแบบเปิดกว้าง (Open sampling)

12.2 การเลือกแบบสัมพันธ์และหลากหลาย (Relational and variation sampling)

12.3 การเลือกแบบวินิจฉัย (Discriminate sampling)

13. เลือกเพื่อการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation sampling)

ตารางการตรวจสอบสามเส้า : การศึกษาวิจัยเรื่อง
“การพัฒนาเทคโนโลยีส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกัน
โรคซึมเศร้าในคนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยงของ
4 หมู่บ้านภาคอีสาน”

ชนิด		วัตถุประสงค์
1. นักวิจัย (investigator)	ทีมนักวิจัย 11 คน ผู้ทรง คุณวุฒิ	ความหลากหลายของ แนวคิด ภูมิหลัง
2. แหล่งข้อมูล (data source)	ผู้นำชุมชน ชาวบ้านอายุ 15 ปีขึ้นไป เกษตกรกลุ่ม พระสงฆ์ หมอพื้นบ้าน	ความหลากหลายและ อิมตัวของข้อมูล
3. วิธี (method)	สังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก สนทนากลุ่ม แบบสำรวจ	การรับรู้ในระดับบุคคล วิธีชีวิตของบุคคล หมู่บ้าน
4. หน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis)	บุคคล หมู่บ้าน	เป็นการรับรู้ในระดับ บุคคลในเงื่อนไขบริบท ต่างๆ
5. ทฤษฎี (theory)	สุขภาพจิตและจิตเวช การส่งเสริมสุขภาพสังคม วัฒนธรรม	มโนทัศน์ที่นำไปสู่การ ส่งเสริมสุขภาพจิตและ ป้องกันโรคซึมเศร้า
6. วิเคราะห์ (analysis)	การวิเคราะห์เนื้อหา การ วิเคราะห์แก่นสาระ	ความสมบูรณ์ของ คำอธิบายปรากฏการณ์

แหล่งข้อมูล

การเลือกผู้ให้ข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย

5.แสดงลักษณะสำคัญของประชากร

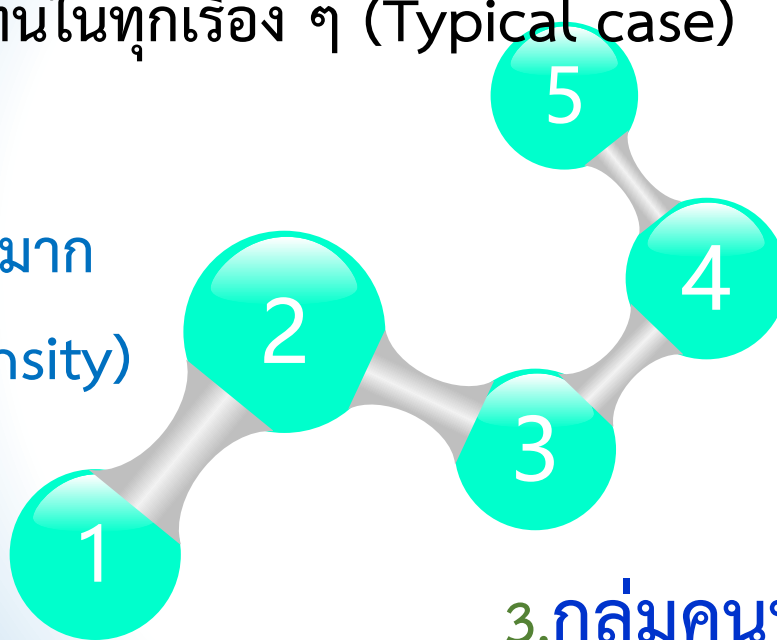
ทั้งหมด เป็นตัวแทนในทุกเรื่อง ๆ (Typical case)

2.มี**ประสพการณ์**มาก
ในเรื่องนั้น ๆ (Intensity)

4.คนหรือสภาพการณ์ที่มีลักษณะ
เหมือนกัน (Homogeneous)

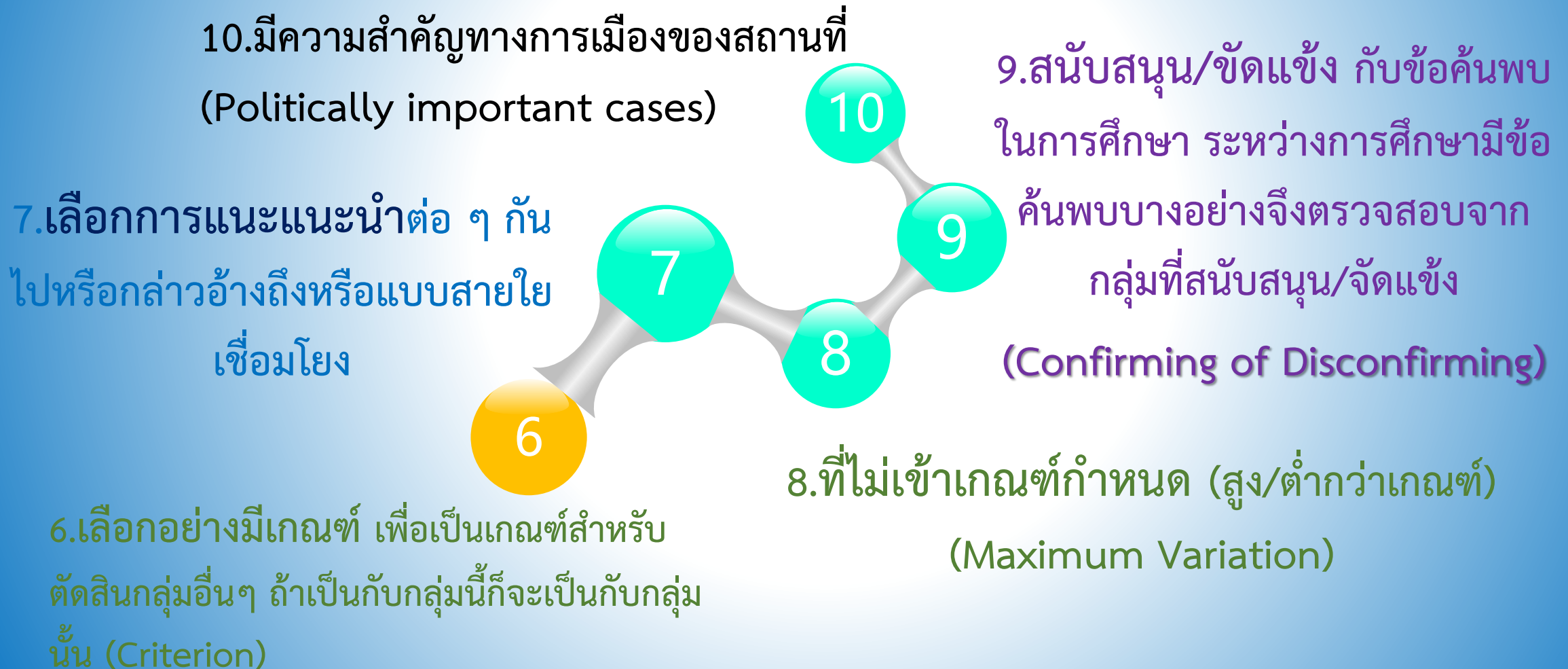
1.สุดขั้ว (สำเร็จ/ล้มเหลว) (ผิดปกติ/อัจฉริยะ)
(Extreme of Deviant case)

3.กลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่มีความหลากหลาย
(Heterogeneous)

การเลือกผู้ให้ข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย

การเลือกผู้ให้ข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย

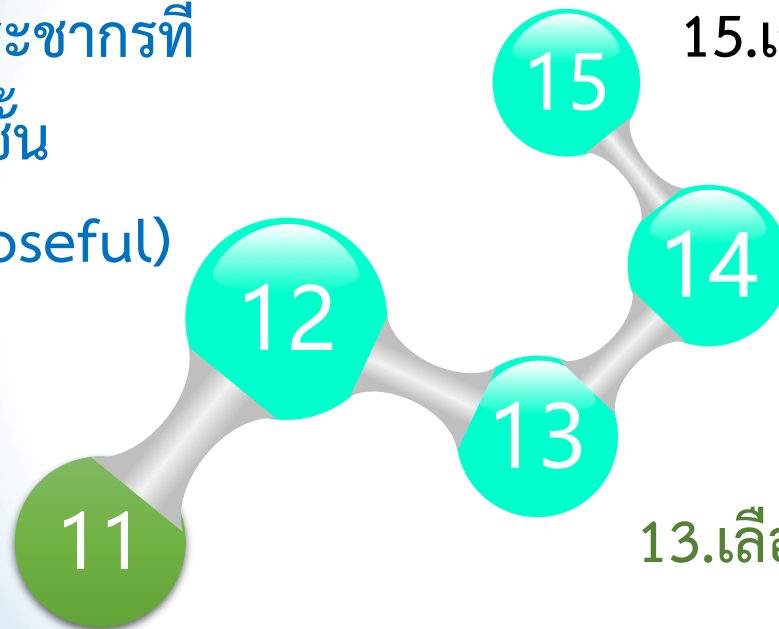
12.เลือกมาจากประชากรที่
แบ่งเป็นช่วงชั้น
(Stratified Purposeful)

15.เลือกตามสะดวก (Convenient)

14.เลือกแบบเฉพาะหน้า ขณะอยู่ใน
เหตุการณ์ (Opportunistic)

13.เลือกมาอย่างเจาะจงเป็นกลุ่มที่น่าสนใจ
(Critical case)

11.เพื่อพิสูจน์ทฤษฎี หากกลุ่มเหมาะกับการ
พิสูจน์ทฤษฎี (Theory-Based)

จำนวนตัวอย่าง
การวิจัยเชิง
คุณภาพ

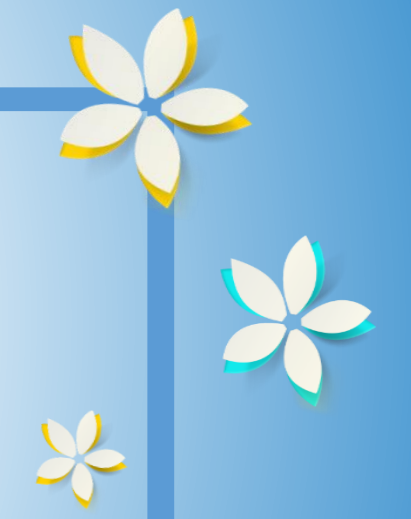

“จำนวนตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ
โดยปกติจะใช้ 30 ตัวอย่าง แต่ในกรณีตัวอย่าง
หายาก มีจำนวนน้อย สามารถใช้น้อยกว่า 15
ตัวอย่าง แต่ต้องไม่น้อยกว่า 8 ตัวอย่าง
และควรเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลครบถ้วน
หรือ ข้อมูลอิ่มตัวแล้ว”

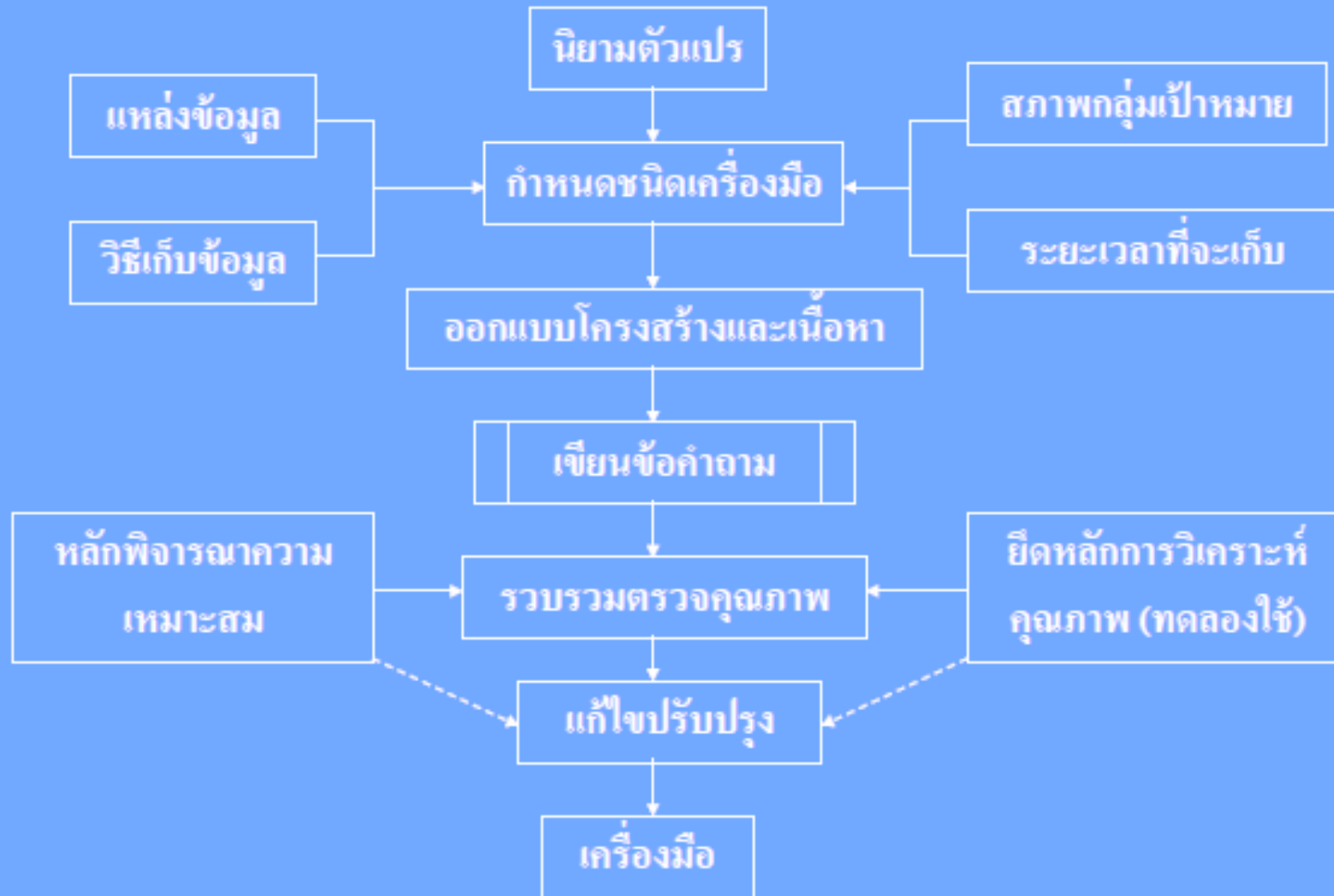

4.เครื่องมือและเทคนิค

การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การสร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ

กรอบแนวคิดใน
การสร้าง
เครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ

เทคนิคการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

กระบวนการทัศน์ของวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

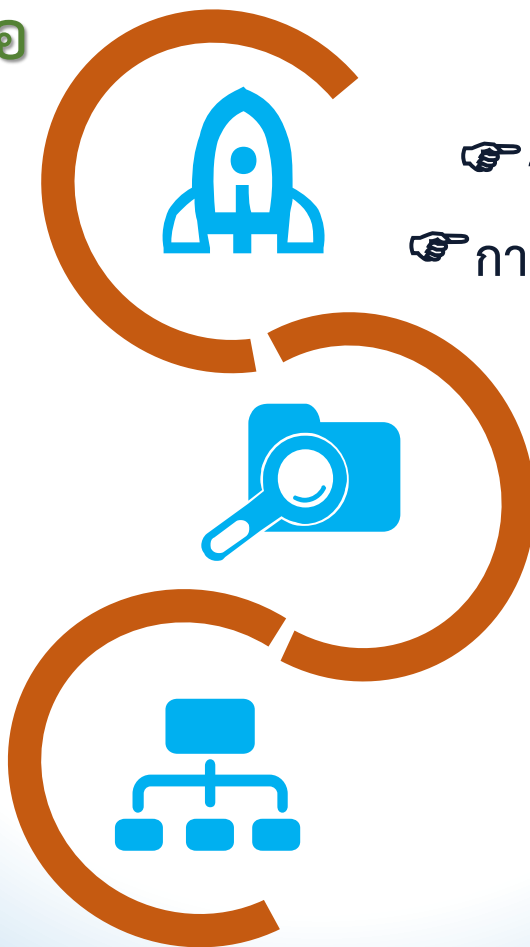
ความจริง (Reality) ทางสังคม
และทางพฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องใด
เรื่องหนึ่งไม่ใช่สิ่งที่มีเพียงหนึ่งเดียว
แต่อาจมีได้หลายอย่าง
ขึ้นอยู่กับบริบทและเงื่อนไขทางสังคม
วัฒนธรรม

การเข้าถึงความจริงอาจทำได้หลายวิธี
วิธีเข้าถึงความจริงที่ดีที่สุดคือผู้หาความจริง (นักวิจัย)
กับผู้เป็นแหล่งของความจริง
(กลุ่มตัวอย่างการวิจัย)
ซึ่งควรมีความสัมพันธ์แบบไว้วางใจ
ความสัมพันธ์ที่ดีมีส่วนสำคัญในความสำเร็จของการ
เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล

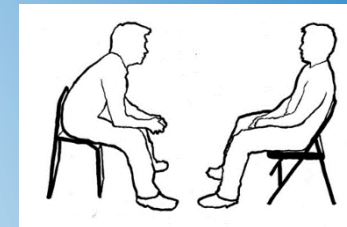

นักวิจัย คือเครื่องมือ
สำคัญในการเข้าถึงข้อมูล

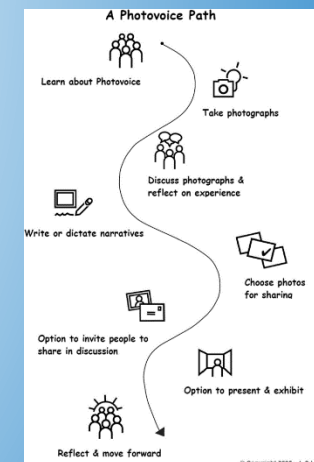
เทคนิคพื้นฐาน

- ☞ การเฝ้าดู (Watching)
- ☞ การตรวจสอบ (Checking)
- ☞ การสอบถาม-พูดคุย (Asking)

รูปแบบใหม่ ๆ เช่น
Photovoice research

Ex.แผนที่การท่องเที่ยว.....

วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ แบบไม่มีโครงสร้าง

01

แบบไม่เป็นทางการ
(Informal Interview)

02

แบบมีจุดสนใจเฉพาะ
(Focus Interview)

03

การตะล่อมกล่อมเกลา
(Probe)

04

แบบเจาะลึก
(In-depth Interview)

05

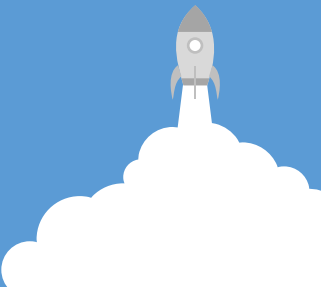
การสนทนากลุ่มย่อย
(Group Interview)

06

การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง
(Focus Group Discussion)

วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การลงพื้นที่ภาคสนาม

ไม่มีโครงสร้างคำถามตายตัว
มีขั้นตอนการลงพื้นที่....

เลือกพื้นที่

สร้าง
ความสัมพันธ์

แนะนำตัว

ดำเนินการ

พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
สู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด
Local History Dynamics for Management, Promotion of Tourism
Charm by Community to Policy Formulation at the Local
and Provincial Levels

อนันต์ อุปสอด¹ ชุตินิษฐ์ ปานคำ² วิศว์ เศรษฐกร³
Anan Upasod, Chutinit Pankham, Wit Setthakorn

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อวิเคราะห์พลวัตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ส่งเสริมและยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อพัฒนาการจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างรายได้เพิ่มในชุมชน
3. เพื่อสร้างการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และประยุกต์ทักษะในการให้บริการและสื่อสารกับลูกค้าทั้งภายในและภายนอกได้อย่างน่าประทับใจโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ภายในพื้นที่และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นใจให้กับหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. เพื่อขับเคลื่อนรูปแบบการท่องเที่ยวไปสู่การกำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ของแต่ละชุมชน

การสังเกต (Observation)

เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นการกระทำ กิริยาอาการ หรือพฤติกรรม ที่นักวิจัยสามารถใช้ประสาทสัมผัส หรือเครื่องมือช่วยในการรับรู้ ความความเข้าใจและจดบันทึกเป็นข้อมูลได้

วิธีการ

เหมาะที่จะใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากสิ่งที่มีชีวิตทั้งมนุษย์ สัตว์ และจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ประเภท

ใช้ได้ทั้งการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์

รวบรวม

ประเภทการสังเกต

Observation

4. การสังเกตโดยตรง หรือโดยอ้อม
(Direct or Indirect Observation)

2. การสังเกตแบบมีหรือไม่มีส่วนร่วม
(Participant or Non-participant)

1. การสังเกตโดยผู้ถูกสังเกต
รู้ตัว หรือ ไม่รู้ตัว

(Know or Unknown Observation)

3. การสังเกตแบบมี หรือไม่มีโครงสร้าง
(Structured or Unstructured Observation)

ข้อดี

ผู้วิจัยได้สังเกต
พฤติกรรมอย่าง
ครบถ้วน

ข้อเสีย

✗ การที่ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว
อาจทำให้พฤติกรรมไม่
เป็นไปตามธรรมชาติ
✗ วิธีการที่ไม่ให้ผู้สังเกต
รู้ตัวจะจกมองด้านเดียว

1. การสังเกตโดยผู้ถูกสังเกตรู้ตัว หรือ ไม่รู้ตัว
(Know or Unknown Observation)

นักวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์
และอยู่ใกล้ชิดกับผู้ถูกสังเกต

2.การสังเกตแบบมี หรือไม่มีส่วนร่วม (Participant or Non-participant)

2.1การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

1

เป็นการสังเกตที่นักวิจัยทำตัวเป็นผู้ดูหรืออยู่นอกกลุ่มและไม่ร่วมกิจกรรม

2

อาจได้ข้อมูลที่เป็นพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติ

3

อาจได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

3.การสังเกตแบบมี หรือไม่มีโครงสร้าง (Structured or Unstructured Observation)

3.1 การสังเกตแบบมีโครงสร้าง

✍ สามารถกำหนดแนวทางหรือรูปแบบของการสังเกตการณ์ล่วงหน้าได้ โดยการนิยามพฤติกรรม

✍ การกำหนดแบ่งพฤติกรรมและตัวผู้สังเกต

✍ การซุ่มก่อนจะทำการสังเกตจริง

3.2 การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง

✍ นักวิจัยไม่คุ้นกับสถานการณ์ที่สังเกต

✍ ต้องการได้ข้อมูลที่เป็นสถานะทั่ว ๆ ไป

✍ ต้องการรายละเอียดของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมากที่สุด

4.การสังเกตโดยตรง หรือ โดยอ้อม (Direct or Indirect Observation)

4.1 การสังเกตโดยตรง
เป็นวิธีที่นักวิจัยได้สัมผัสสิ่งที่
ต้องการสังเกตด้วยตนเอง

4.2 การสังเกตโดยอ้อม

- นักวิจัยไม่สามารถสังเกตสัมผัสด้วยตนเอง แต่ใช้เครื่องมือ เช่น การบันทึกเทปโทรทัศน์ แล้วนำมาสังเกตและบันทึกข้อมูล
- ได้ข้อมูลที่มีข้อจำกัด และคุณภาพที่ต่ำกว่า

หลักการสังเกต

ต้องมีจุดหมายชัดเจนว่าจะสังเกตพฤติกรรมอะไร? ควรให้นิยามและกำหนดรายละเอียดของพฤติกรรมเป็นหน่วยย่อยโดยอาศัยหลักวิชาการ

1

นักวิจัยควรเตรียมการสังเกต วางแผนการสังเกตไว้ล่วงหน้า

2

ระหว่างการสังเกต นักวิจัยควรมีสมาธิจดจ่อกับผู้ถูกสังเกต

3

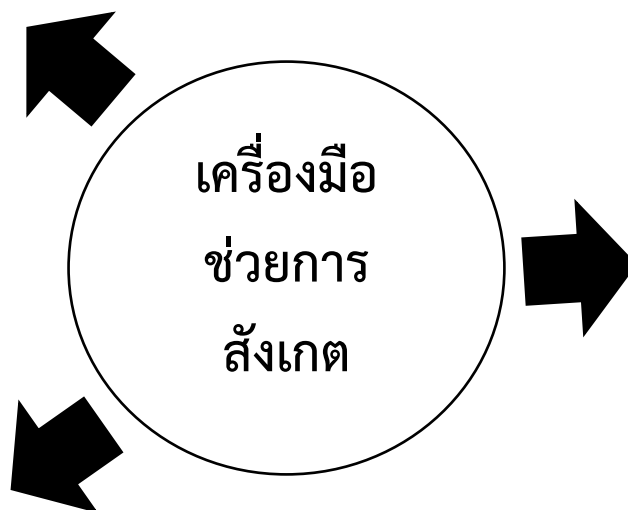
การใช้เครื่องมือ ระมัดระวังให้กระทบกระเทือนผู้ถูกสังเกตน้อยที่สุด ควรขออนุญาตก่อนใช้

เทปบันทึกเสียง

เทปโทรทัศน์

เครื่องมือ
ช่วยการ
สังเกต

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต

แบบสังเกตที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

วัน - เดือน - ปี ที่ทำการสังเกต.....

ชื่อ-สกุล ผู้ถูกประเมินชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับพฤติกรรมของผู้เรียน

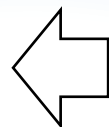
รายการพฤติกรรม	ระดับความถี่ของพฤติกรรม				
	เสมอ (4)	บ่อยครั้ง (3)	บางครั้ง (2)	นาน ๆ ครั้ง (1)	ไม่เคยเลย (0)
1. เข้าเรียนตรงต่อเวลา					
2. ตั้งใจฟังการบรรยายของครู					
3. ร่วมอภิปรายซักถาม					
4. ปฏิบัติกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น					
5. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

แบบบันทึกการสังเกต

[illegible]

အိတ်ကုလား	၁	အိတ်ကုလား	၁	အိတ်ကုလား	၁
အိတ်ကုလား	၂	အိတ်ကုလား	၂	အိတ်ကုလား	၂

คำชี้แจง ให้ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะดูทีวีว่าแสดงพฤติกรรมตามรายการต่อไปนี้หรือไม่ ถ้าแสดงให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงพฤติกรรม ถ้าไม่แสดงให้ขีดเครื่องหมาย ลงในช่องไม่แสดงพฤติกรรม

ชื่อนักเรียน นามสกุล เลขที่

รายการพฤติกรรม	แสดง พฤติกรรม	ไม่แสดง พฤติกรรม
1. ยิ้มแย้มแจ่มใสขณะดูกีฬา		
2. ดูกีฬาด้วยความตั้งใจ		
3. ส่งเสียงเชียร์ขณะดูกีฬา		
4. ดีใจเมื่อฝ่ายของตนได้คะแนน		
5. ติดตามดูกีฬาจนจบเกม		
รวมคะแนน		

ประโยชน์ของ การสังเกต

1 บันทึกเหตุการณ์ได้ทันที

2 รับรู้โดยตรงข้อมูลไม่บิดเบือน

3 ได้ข้อมูลจากบุคคลที่ไม่สามารถสื่อสารได้

4 รู้ถึงบรรยากาศสภาพแวดล้อม

5 มีกรอบแนวคิดที่ยืดหยุ่น

6 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

ข้อจำกัด

เหตุการณ์บางอย่าง
ไม่สามารถ
กำหนดให้เกิดได้

ดังนั้น นักวิจัยต้องรอ
จนกว่าเหตุการณ์นั้น
จะเกิดขึ้น เช่น
การศึกษาพฤติกรรม
การประท้วง

ไม่สามารถใช้กับ
เหตุการณ์ที่ผ่านไป
แล้ว

ซึ่งกรณีนี้ต้องศึกษา
โดยวิธีอื่น เช่น ข้อมูล
จากประวัติศาสตร์
หรือการสัมภาษณ์

ข้อมูลที่ได้จากการ
สังเกตเป็นข้อมูล
เชิงคุณภาพ

ดังนั้น นักวิจัยจึงเป็น
เครื่องมือในการวัด มี
ลักษณะเป็นอัตวิสัย
(Subjective
Measurement)
ดังนั้น การศึกษาเพียง
คนเดียวอาจทำให้
ความเชื่อถือต่ำ

สามารถทำการ
สังเกตได้เพียงแค่
สายตาเท่านั้น

เหตุการณ์ที่เกิดในพื้นที่
กว้างจึงไม่สามารถสังเกต
ได้ทั่วถึง เช่น การ
ประท้วงที่เกิดขึ้นในหลาย
จุด นักวิจัยอาจ
สังเกตการณ์ได้เพียงที่
เดียว

EXAMPLE

เหตุการณ์ในพื้นที่กว้างที่นักวิจัย
ไม่สามารถสังเกตเห็น
ได้ทุกมุมได้

นักวิจัยให้น้ำหนักคำตอบกับคนที่คุ้นเคย
มากกว่าคนอื่น

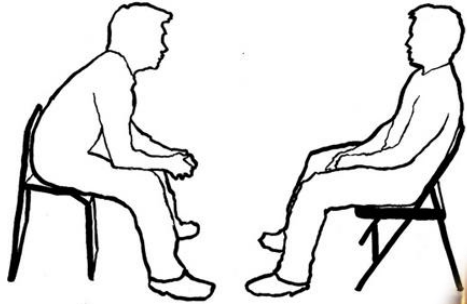
5.อคติที่เกิดจากการ
สังเกตการณ์
(Biased Viewpoint
Effect)

อคติที่เกิดจากการใช้ทฤษฎี
เป็นกรอบทำให้ละเลยกับตัว
แปรอื่น ๆ ที่อยู่นอกกรอบ

อคติจากการเลือกข้อมูล
เนื่องจากมีความซับซ้อนและมิติ
ที่พิจารณามาก นักวิจัยจึงเลือก
เฉพาะสิ่งที่ตนเห็นว่าสำคัญ

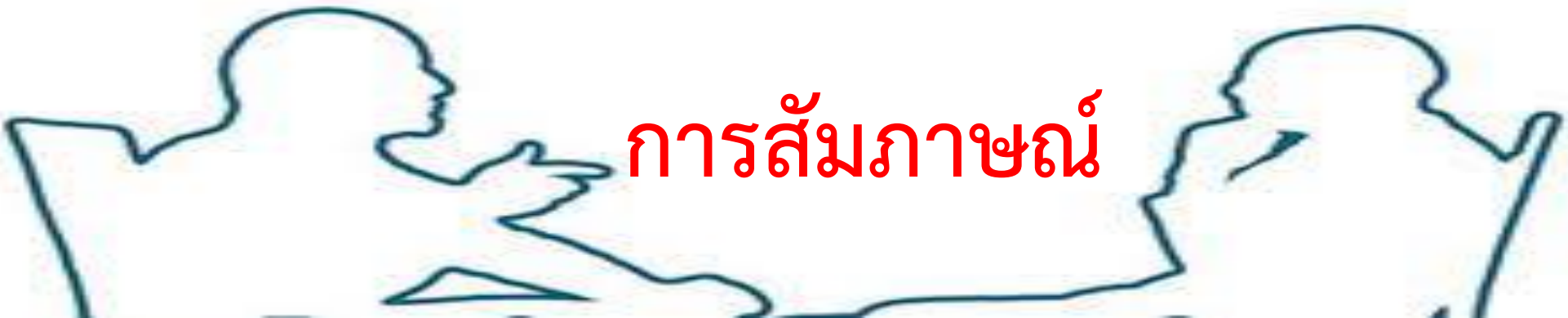
การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

คุณสมบัติของผู้
สัมภาษณ์เชิงคุณภาพที่ดี

มีความรู้ลึกและกว้างในเรื่องที่สัมภาษณ์
ดำเนินการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีโครงสร้างที่เหมาะสม
ถามคำถามชัดเจนเข้าใจง่าย
สุภาพ จับประเด็นเก่ง
เปิดกว้างสำหรับคำตอบทุกรูปแบบ
คุณสมบัติในการ สัมภาษณ์เก่ง
เป็นนักฟังที่ดีฟังอย่างวิพากษ์
จำเก่ง มีความเก่ง

การสัมภาษณ์

ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือแบบกึ่งโครงสร้าง

คำถามปลายเปิด มีความยืดหยุ่น

การสัมภาษณ์ดำเนินเหมือนเป็นการสนทนาในชีวิตประจำวัน

ความสำเร็จขึ้นอยู่กับผู้ให้สัมภาษณ์

(Key informant, Information-rich cases)

ทักษะการสัมภาษณ์ของนักวิจัยและการ “เตรียมตัวทำการบ้านอย่างดี”

ก่อนการสัมภาษณ์มีแนวคำถาม (Interview guidelines)

วิธีการขณะสัมภาษณ์

จดบันทึก ข้อมูลระบุวันที่ เวลา สถานที่ กลุ่ม
คนพฤติกรรมที่สังเกตถ่ายภาพ เพื่อใช้เป็น
หลักฐานในการนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียด
และนำเสนอผลงานบันทึกเสียง เพื่อป้องกันการ
การจดบันทึกตกหล่นและน้ำเสียงของผู้ให้
ข้อมูลแสดงถึงการรับรู้ความรู้เข้าใจความมั่นใจ
อารมณ์ ฯลฯ ของผู้ให้สัมภาษณ์

การจดบันทึกเพื่อเก็บ
ประเด็น

การถ่ายภาพและการ
บันทึกเสียงต้องขออนุญาต
เพราะเป็นจรรยาบรรณของ
นักวิจัย และเป็นจริยธรรม
การวิจัยที่ดี

เทคนิคการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลแบบเจาะลึก

หัวใจในการสัมภาษณ์แบบเจาะประเด็น
คือภาษาต้องใช้ภาษาเดียวกันผู้ถามต้องพูด
ภาษาที่ผู้ตอบใช้ได้อย่างคล่องแคล่วให้ผู้ถูกถาม
ตอบตามสบายแบบเล่าเรื่องไม่แบบการ
สอบสวนไม่รีบเร่ง

เทคนิคการสัมภาษณ์ส่วนบุคคลแบบเจาะลึก

😊 บรรยายภาคเป็นส่วนตัว

✌ เป็นการใช้สื่อความหมายแบบโต้ตอบกันทั้ง 2 ฝ่าย

💀 ไม่มีคำถามตายตัว

⌚ ถามกี่คน? จบเมื่อคำตอบเริ่มเหมือนกันมากขึ้น

สรุปผลได้ในที่สุด

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ลักษณะของกลุ่มมีสมาชิก 8-12 คนนั่งล้อมวง
มีคนเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม
มีคนเป็นผู้จดบันทึก
สถานที่นั่งสนทนาไม่มีเสียงและมลพิษ

ข้อดี ช่วยกันคิดช่วยกันตอบได้ข้อมูลละเอียดช่วยกันกรองข้อมูล
ข้อจำกัด หากคน เข้ากลุ่มยากบางครั้งเกรงใจกัน

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มที่ดี

1

มีความรู้ในเรื่องที่ทำการเก็บข้อมูล

2

เข้าใจแนวคำถามและเจตนาของคำถามอย่างดี

3

มีบุคลิกที่อบอุ่นน่าคุยด้วย/ใจเย็นไม่วกแวก

4

เป็นผู้ฟังที่ดีจับประเด็นสิ่งที่ ฟังได้เร็วและแม่นยำ

5

มีความสามารถในการควบคุมการสนทนา

การสนทนากลุ่มย่อย

กลุ่มย่อยมี 2 ลักษณะคือ

กลุ่มที่มีตามธรรมชาติ และ **กลุ่มที่ถูกจัดตั้งขึ้น**

มีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) อยู่ในกลุ่ม 2-3 คน
เป็นกุญแจไขความกระจ่าง เหมาะสำหรับการรวบรวมข้อมูลที่ใช้
คำถามแบบปลายเปิด มีแนวคำถามที่นักวิจัยจัดเตรียมไว้
เป็นคู่มือในการเจาะประเด็น

ช่วงเวลาการสนทนา

ช่วงต้น//ช่วงกลาง//ช่วงสุดท้าย
คำถามเบา ๆ คำถามกลาง ๆ คำถามเจาะคำถามหลัก
คำถามเจาะ อุ่นเครื่อง
ผ่อนคลายบรรยากาศของกลุ่มสนทนา

The slide features a blue gradient background. A white rectangular box with a blue border is centered. Inside the box, the text '5.การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล' is written in black. Below this, the text 'เชิงคุณภาพ' is also in black. The box is decorated with stylized white and yellow flowers and leaves. A large yellow flower is on the left, and several smaller white flowers with yellow centers are on the right and bottom right. Yellow leaves are scattered around the box.

5.การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงคุณภาพ

การตรวจสอบความ
ถูกต้องตรงประเด็นใน
การวิจัย

การวิจัยทางสังคมศาสตร์มีความถูกต้องตรงประเด็นในการ
วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

(1) ความถูกต้องตรงประเด็นภายในหมายถึงถูกต้องตามความ
เป็นจริงของปรากฏการณ์ที่ศึกษานำเสนอ ภาพของสิ่งนั้นได้อย่าง
สมบูรณ์ไม่ผิดไปจากความเป็นจริงของสิ่งนั้น

(2) ความถูกต้องตรงประเด็นภายนอกหมายถึงผลของ
การศึกษา (ข้อค้นพบ / ข้อสรุป / ข้อเสนอแนะ ฯลฯ) สามารถนำไป
ใช้อ้างอิง กับสภาพการณ์อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

ความเชื่อถือและไว้วางใจได้
ในบริบทของการวิจัยเชิงคุณภาพมี 4 ลักษณะดังนี้

EXAMPLE

1

ความเชื่อถือได้ (Credibility)

ความสอดคล้องของข้อมูล และการตีความของ
ผู้วิจัย เกี่ยวกับความจริงกับความคิดของผู้ให้
ข้อมูลว่าสอดคล้องกันหรือไม่?

2

การพึ่งพากับเกณฑ์อื่น (Dependability)

ใช้นักวิจัยหลายหลาย
คนร่วมสังเกต

3

การถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability)

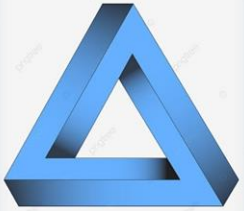
สามารถใช้ผลงานนี้ไปอ้างอิงกับ
งานที่คล้ายคลึงกันได้

4

การยืนยันผลการวิจัย (Confirmability)

เปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่นที่
คล้ายกันทำให้มองเห็น
ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น

การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)

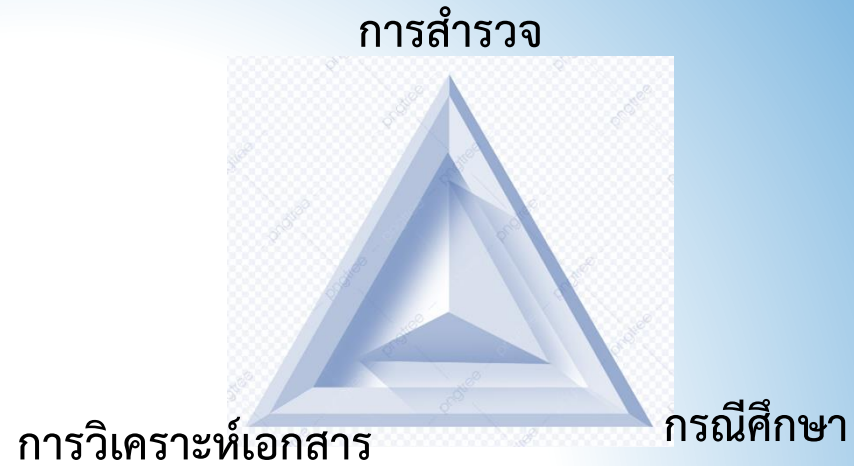
1. แหล่งข้อมูล (Data Triangulation) คือการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ในมิติต่างกัน ได้แก่ แหล่งเวลา (time) แหล่งสถานที่ (space) แหล่งบุคคลผู้ให้ข้อมูล (person) ถ้าข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกันแสดงว่าข้อมูลถูกต้อง

2. ผู้วิจัย (Investigation Triangulation) คือการตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลต่างบุคคลกันซึ่งถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่าข้อค้นพบที่ได้มา มีความเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มา มีความถูกต้อง

3. ทฤษฎี (Theory Triangulation) คือการตรวจสอบว่าถ้ามีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลายแล้ว ข้อมูลที่ได้มาเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ถ้าผู้วิจัยพบว่าไม่ว่าจะนำทฤษฎีใดมาใช้ได้ ข้อค้นพบที่เหมือนกันแสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มา มีความถูกต้อง

4. วิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการคือการตรวจสอบหลากหลายวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกันเช่น การใช้วิธีการสังเกตร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์

Methods Triangulation

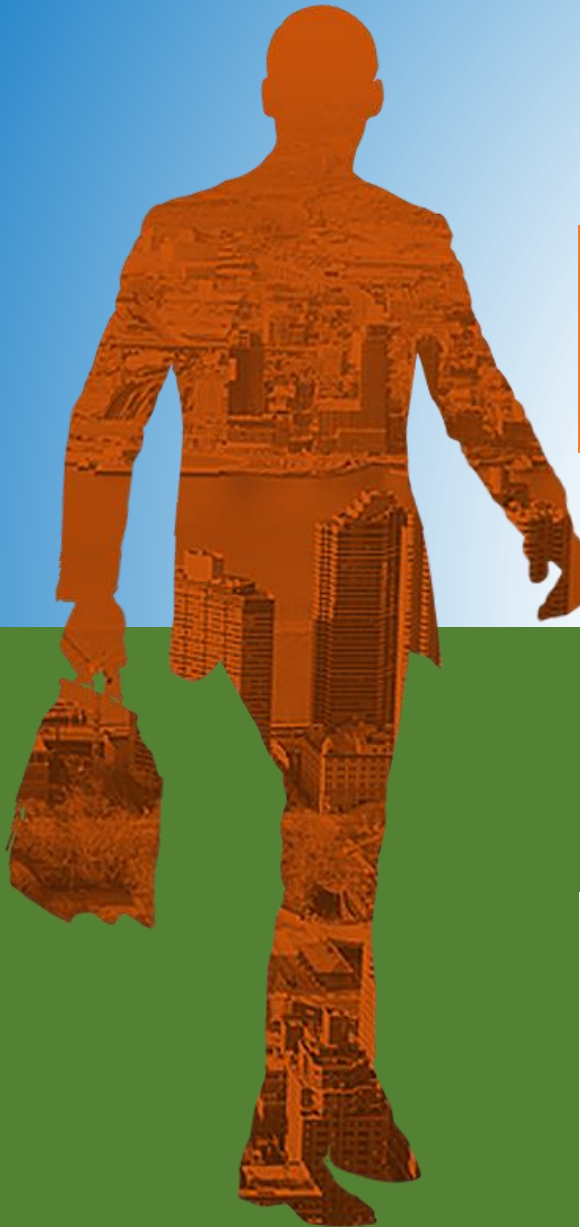

Triangulation of Sources

Investigator Triangulation

วิธีที่ควรทำในการตรวจสอบสามเส้า

01

ต้องทำในระหว่างที่อยู่ในสนามทุกวัน ทุกเวลา เชื่ออะไรง่าย ๆ ไม่ได้
ต้องละเอียดอยากรู้อยากเห็นอยากค้นหาจริงๆอยากถ่ายทอดให้คนอื่นเข้าใจจริง

02

แยกเนื้อหาเป็นกลุ่ม ตามประเด็นคำถามวิจัยแล้วตรวจสอบความเหมือนของเนื้อหา
ทั้งรายประเด็นและในภาพรวม โดยวิเคราะห์ความมีนัยสำคัญให้เป็นไปในทิศทางปรากฏการณ์
วิทยาโดยพิจารณาว่าเนื้อหาประเด็นจนกระทั่งข้อมูลหนึ่ง (อิมตัว)

03

เปรียบเทียบข้อมูลโดยการตรวจสอบจากรูปภาพวัตถุหลักฐานภาพถ่าย ฯลฯ ที่เป็นข้อมูลเนื้อหา
ทั้งหมดเพราะเป็นปรากฏการณ์ต่างๆตามที่เรารวบรวมได้ระหว่างอยู่สนามโดยนำไป
เปรียบเทียบกับเนื้อหาข้อมูลที่ได้จาก เรื่องเล่าจากผู้รู้ (Key informants) เช่น จาก
Focus group discussion, In-depth Interview หรือเนื้อหาที่เห็นจากการสังเกตและต้อง
นำไปตรวจสอบจากวรรณกรรมที่ผ่านมาด้วย

ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ อะไร

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ
เป็นข้อความมากกว่าตัวเลข

ประโยชน์ของข้อมูลเชิงคุณภาพ

บอกถึง.....

ใคร?

ทำอะไร?

ที่ไหน?

เมื่อไหร่?

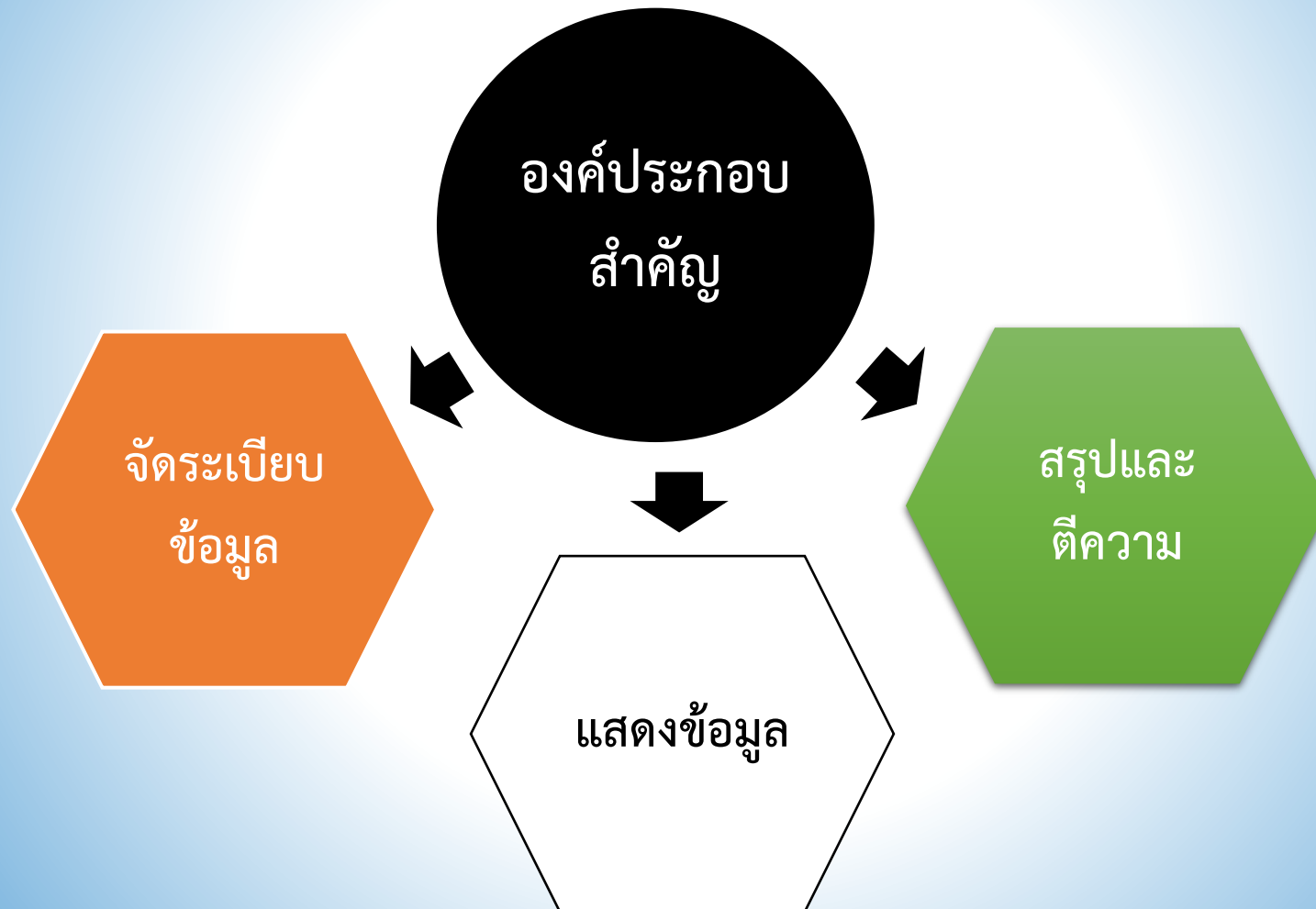
อย่างไร?

ทำไม?

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

กระบวนการทำให้ข้อมูล “พูด” และหรือ “เขียน”
ปรากฏออกมาอย่างมีความหมายและสมเหตุสมผลที่สุด
เป็นกระบวนการจัดการข้อมูล
เพื่อให้ข้อมูลมีความหมายขึ้นมาเป็นการตีความ
และหาคำอธิบายเชิงทฤษฎีขึ้นมาจากข้อมูล

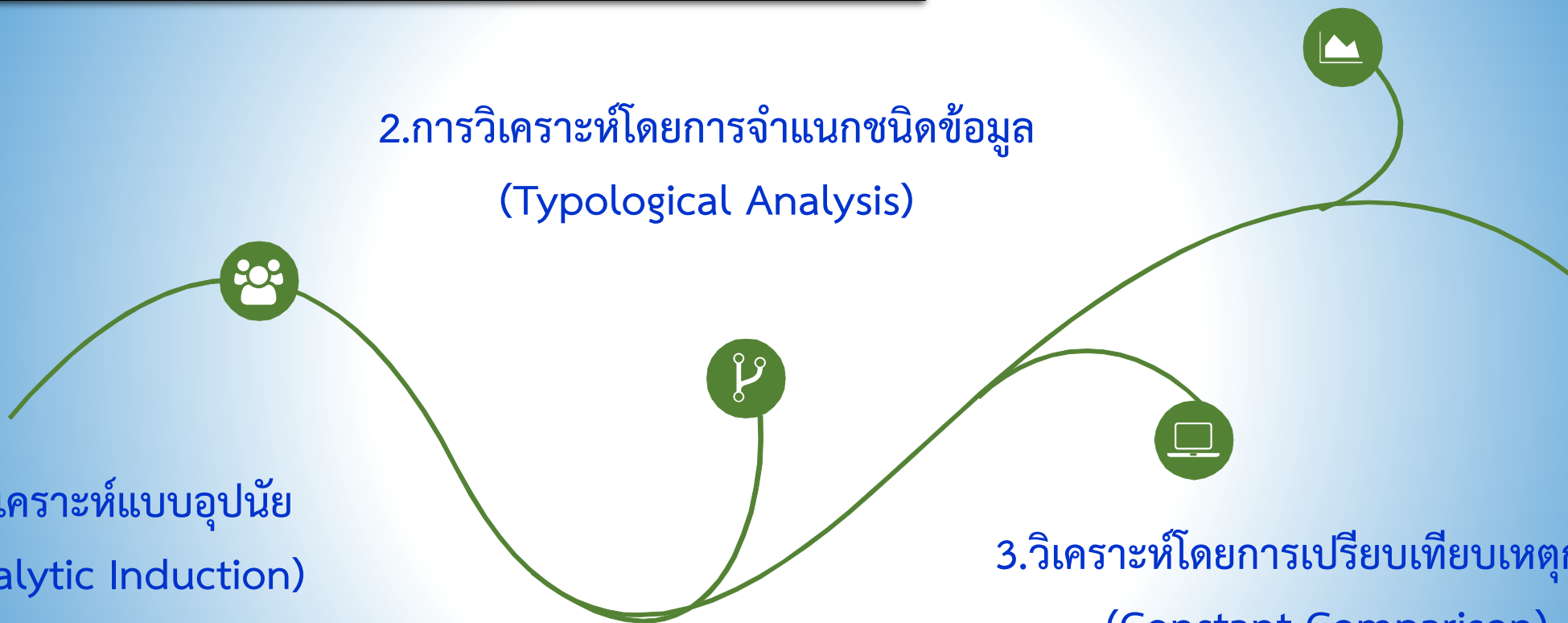
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล
(Typological Analysis)

1.วิเคราะห์แบบอุปนัย
(Analytic Induction)

3.วิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบเหตุการณ์
(Constant Comparison)

1.วิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

คือ การตีความสร้างข้อสรุป จากสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ที่มองเห็นจาก
หลาย ๆ เหตุการณ์แล้วจึงลงมือสรุปโดยข้อมูลจะต้องมีตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไปเช่น...

- ☞ การปฏิบัติงาน
- ☞ พฤติกรรมการสอน
- ☞ การดำเนินชีวิต
- ☞ ความเป็นอยู่ ฯลฯ

2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis)

คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดแบ่งเป็นระดับจุลภาคและระดับมหภาค

2.1 การจำแนกข้อมูลในระดับจุลภาค

การวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis)

คือการจัดกลุ่มคำชุดหนึ่ง ให้อยู่ภายใต้คำอีกชุดหนึ่ง

การวิเคราะห์สารบบ (Taxonomy Analysis) มีความหมายคล้ายคลึงกับการวิเคราะห์คำหลักเพียง แต่มีความแตกต่างกันที่ว่าการวิเคราะห์จำแนกสารบบจะมุ่งเน้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคำย่อย ๆ ด้วยกันเองและคำหลักในภาพรวมทั้งหมดลักษณะการจำแนกจัดกลุ่มคำหรือกลุ่มข้อมูลจะมีความซับซ้อนและมีระดับ ความสัมพันธ์ระหว่างคำต่าง ๆ สูงกว่าการวิเคราะห์คำหลัก

EXAMPLE

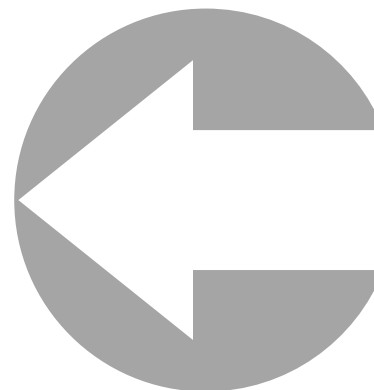
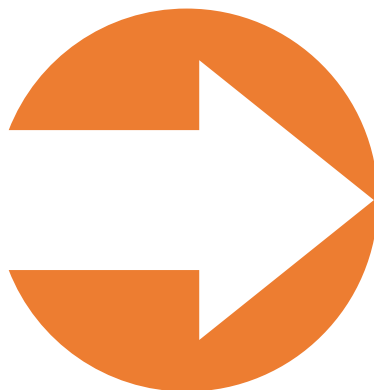
กลุ่มคำ	คำหลัก	คำหลัก
คุณลักษณะ ของครูดี	- มีความสามารถในการสอน - มีคุณธรรมจริยธรรมและบุคลิกที่เป็นแบบอย่างแก่นักเรียน - มีความเข้าใจด้านจิตวิทยาการเรียนการสอน - ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ - ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี	- วางตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ - มีสติและอารมณ์ที่มั่นคง - ไม่เห็นแก่ตัวและเอาเปรียบผู้อื่น - มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอยู่เสมอ - ช่วยงานธุรการหรืองานอื่นที่นอกเหนือจากภาระงานสอน - ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

2.2 การจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค

เป็นการจำแนกข้อมูลตามเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ปรากฏแบ่งเป็น 2 วิธี

1.การวิเคราะห์เหตุการณ์แบบอิงทฤษฎี

คือการแยกชนิดในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยอาศัยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเป็นกรอบในการจำแนกซึ่งกรอบ การจำแนก เหตุการณ์ที่นิยมใช้หรือมีลักษณะกลางๆ ที่มักนำมาใช้ร่วมกัน คือการวิเคราะห์เหตุการณ์ออกเป็น 6 ประเภท ใคร? ทำอะไร? ที่ไหน? เมื่อไร? อย่างไร? และทำไม?

2.การวิเคราะห์เหตุการณ์แบบไม่อิงทฤษฎี

คือการจำแนกข้อมูลในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ตามความเหมาะสมกับข้อมูลซึ่งอาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้วิจัย เช่น การแบ่งครุออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน กลุ่มที่อาศัยอยู่ในจังหวัด และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด

3. การวิเคราะห์โดย การเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant Comparison)

มักกระทำภายหลังจากการ
วิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูลแล้ว จัดชุด
เหตุการณ์ใส่ตารางเปรียบเทียบเหตุการณ์

~~✗~~ ประมวลข้อมูลเหตุการณ์แต่ละชุด

~~✗~~ ขยายวงของการเปรียบเทียบ

EXAMPLE

ประเภท \ ชนิดของข้อมูล	(อะไร) พฤติกรรม	(อะไร / อย่างไร) กิจกรรม	(ทำไม) ความ หมาย	(ใคร) การมี ส่วนร่วม	(อย่างไร) ความ สัมพันธ์	(ที่ไหน) สภาพ แวดล้อม
1. พฤติกรรมนักเรียนระหว่าง การทำงานกลุ่ม						
2. พฤติกรรมนักเรียนระหว่าง การศึกษานอกสถานที่						
3. พฤติกรรมนักเรียนระหว่าง การจัดการเรียนการสอนปกติ						
4. พฤติกรรมนักเรียนขณะเล่นกับ เพื่อนในช่วงพักกลางวัน						

4.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล
เกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอน
ของการวิจัย

เอี่ยมพร เหลินเจริญ, 2555

ปัญหาของการวิจัย	ประเภทย่อยของแนวคิด	คำหรือข้อความ	วิธีการแจกนับ
ปัจจัยเชิงสาเหตุของ คะแนนโอเน็ตต่ำ	ความไม่ตั้งใจในการทำ แบบทดสอบ	- ไม่ได้ตั้งใจทำข้อสอบ พอสอบให้ผ่าน ๆ ไปเท่านั้น - ทำให้เสร็จ เสร็จแล้วก็นั่งรอให้หมดเวลา - มาสอบเพราะถูกครูบังคับ ไม่สนใจ	จำนวนครั้งของความถี่ ที่คำ/ข้อความปรากฏ ในเอกสารที่นำมา วิเคราะห์/จำนวน ผู้ตอบที่ตอบตาม ข้อความ
	พื้นฐานความรู้ของนักเรียน	- ไม่มีความรู้ ทำให้ทำไม่ได้ - บางเรื่องที่ถามไม่เคยเรียนมาก่อนเลยทำไม่ได้ - รู้ตัวว่าเรียนไม่ได้อยู่แล้ว สอบอะไรก็ทำไม่ค่อยได้	
	ไม่ตระหนักถึงความสำคัญ ของการสอบ O-NET	- ไม่ค่อยใส่ใจกับคะแนนสอบ O-NETเท่าไร เพราะให้ความสำคัญกับการสอบในห้องมากกว่า - ไม่สนใจคะแนน O-NET เพราะไม่ได้เรียนต่อมหาวิทยาลัย ไม่สนใจคะแนนเพราะไม่ได้ใช้ เนื่องจากสอบโควต้าได้แล้ว	

ข้อสรุปมี 2 ประเภท

1. ข้อสรุปที่เป็นรูปธรรม
เช่นแบบแผน (Patterns)
ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ
(Relationship)

2. ข้อสรุปที่เป็นนามธรรม
เช่นในรูปของมโนทัศน์
(Concepts) คำอธิบาย
แบบจำลองมโนทัศน์
(Conceptual Model) หรือ
ทฤษฎีที่จะสามารถนำไปใช้ได้
กับประชากรกลุ่มอื่นที่มี
ลักษณะคล้ายกัน

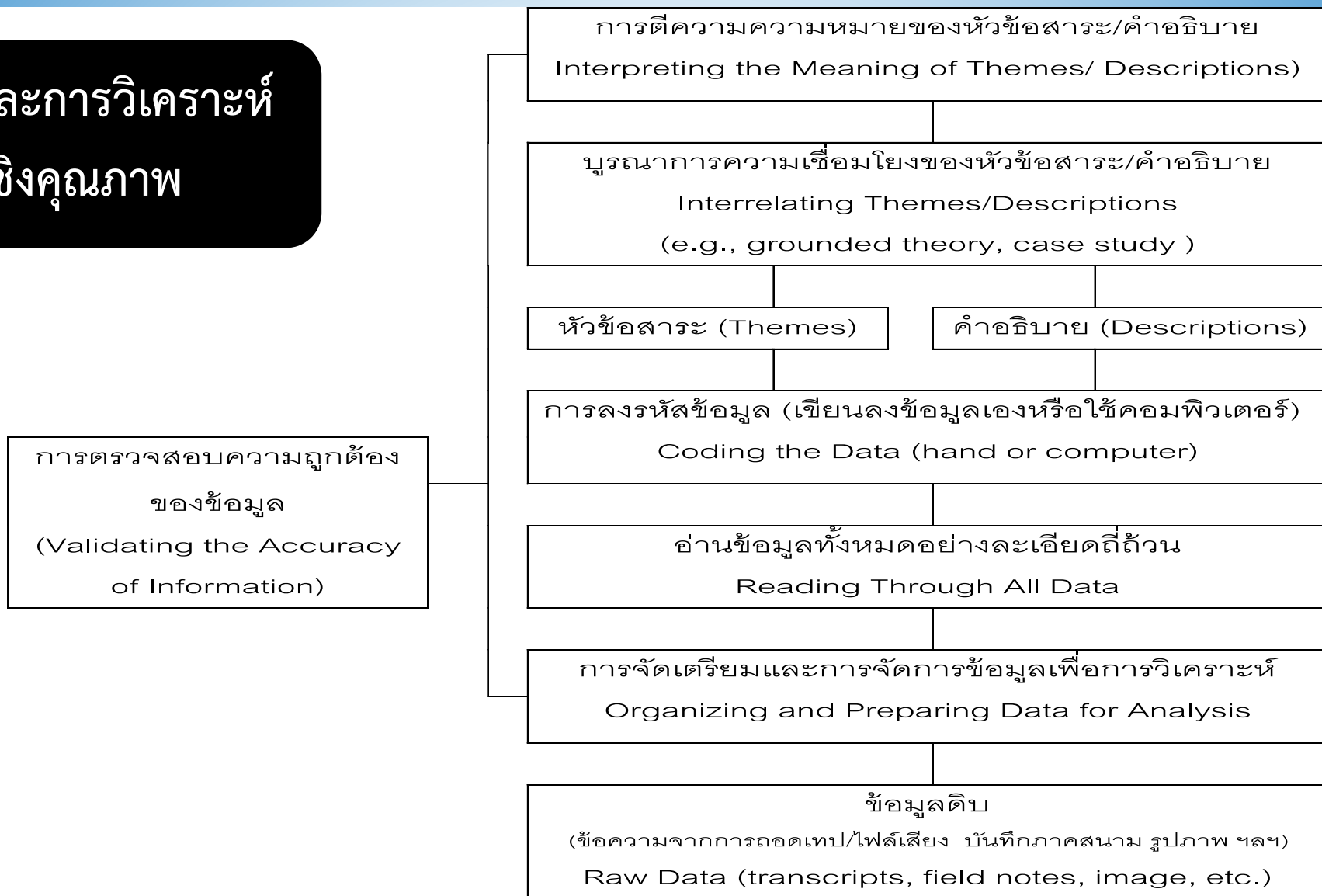
การตีความ

พิจารณา

สิ่งที่ได้พบและได้สรุปมาจากการศึกษา
นั้นมีความหมายและสำคัญอย่างไรทั้ง
ในแง่ทฤษฎีและในแง่ปฏิบัติข้อค้นพบ
จากการวิจัยนั้น มีปรากฏการณ์
อย่างไรในเชิงนโยบายหรือในแง่ของ
กิจกรรมที่จะปฏิบัติ

การจัดการ และการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตารางการเปรียบเทียบเกณฑ์คุณภาพ

ระหว่างการวิจัยต่างแนวทาง

เกณฑ์คุณภาพ	การวิจัยเชิงปริมาณ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
การสะท้อนความเป็นจริง (truth value)	ความเที่ยงตรงภายใน (infernal validity)	ความน่าเชื่อถือ (credibility)
การนำผลวิจัยไปใช้ (applicability)	ความเที่ยงตรงภายนอก (external validity)	การถ่ายโยงผลวิจัย (transferability)
ความสอดคล้อง (consistency)	ความเชื่อมั่น ความคงเส้น คงวา (reliability)	ความสอดคล้องตามเกณฑ์ร่วมกัน (dependability)
ความเป็นกลาง (neutrality)	ความเป็นปรนัย (ภาวีสัย) (objectivity)	การยืนยันได้ (confirm ability)

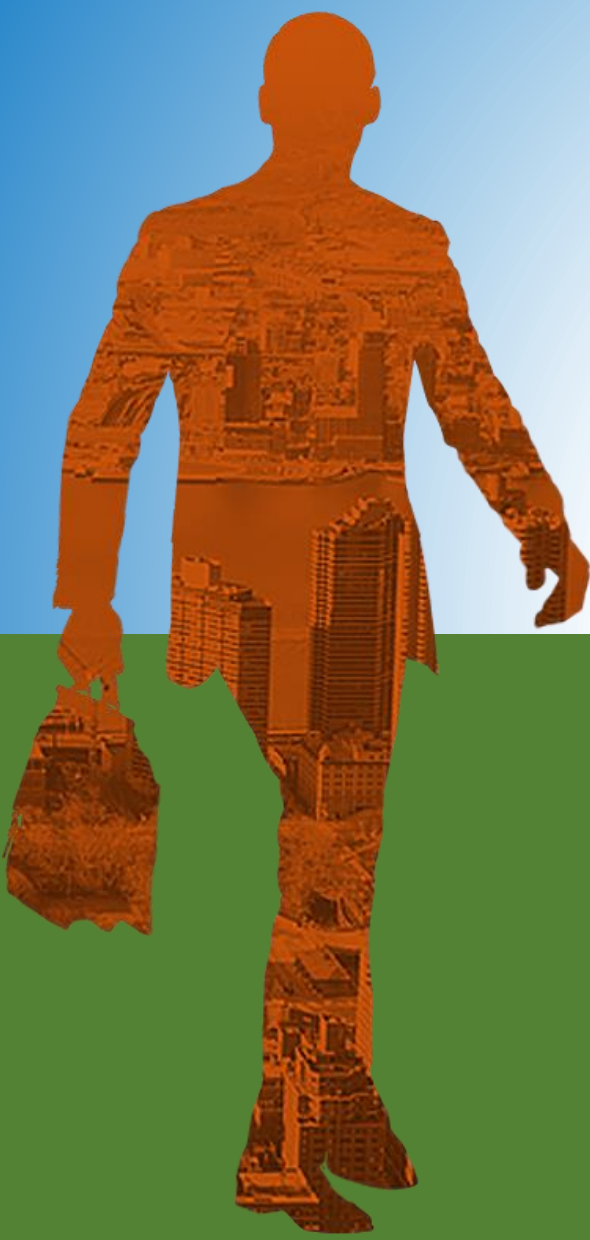
ค้นหา
ปรากฏการณ์
ธรรมชาติ

เก็บ
ข้อมูล

การ
ตีความ

สรุป
ผลการวิจัย

A silhouette of a person walking, filled with a detailed image of a city skyline. The person is carrying a bag in their right hand. The background is a gradient of blue and green.

สรุป

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการหลายวิธี เพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจแบบเจาะลึกต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การพูดคุย การมีส่วนร่วม และการตีความ เพื่อโน้มน้าวและแสดงให้เห็นถึงความจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจรวมไปถึงการสำรวจปรากฏการณ์ที่ถูกกละเลยไปในปัจจุบัน

การสำรวจปรากฏการณ์ในแง่ของเนื้อหา กระบวนการ และผลลัพธ์
ผู้วิจัยอาจนำเอาทฤษฎี หรือ กระบวนทัศน์บางประการมาอธิบาย
ร่วมกับการตีความของผู้วิจัย หรือ ผู้วิจัยอาจทำวิจัยโดยไม่มีการ
กำหนดทฤษฎีหรือกระบวนทัศน์ใด ๆ ไว้ล่วงหน้า
งานวิจัยเชิงคุณภาพมักมีความซับซ้อน ไม่แน่นอน มีการ
บรรยายบริบทอย่างละเอียด และมีขอบเขตการวิเคราะห์ที่กว้างขวาง

ช่วงเวลาซักถาม
และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

Thank you

ผศ.ดร.อนันต์ อูปสอด

ananupsod9541@gmail.com

Facebook : Anan Upasod

Phone & line : 099 6159541